

Malý princ ze Švábska

vévoda švábský, král sicilský a jeruzalémský, * 25. 3. 1252 hrad Wolfstein u Landshutu (Dolní Bavorsko), popraven dne 29. 10. 1268 v Neapoli, pohřben v Neapoli, v kostele *Santa Maria del Carmine*.

*Ich fröi mich manger bluomen rot
die uns der meie bringen wil
die stuonden e in grozer not
der vinter tet in leides vil
der mei wils uns ergetzen wol
mit mangen wünnelichen tage“
des ist diu welt gar fröiden vol.*

*Waz hilfet mich diu sumerzit
und die vil liechten langen tage?
min trost an einer frouwen lit
von der ich grozen kumber trage
wil si mir geben hohen muot,
da tuot si tugentlich an,
und daz min fröide wirdet guot.*

*Swann ich mich von der lieben scheidē,
su muoz min fröide in ende han.
owe, so stirbe ich liht von leide
daz ich es ie mit ir began.
Ichn weiz niht, frou, waz minne sint.
Mich lat diu liebe engelten vil
daz ich der jare bin ein kint.¹*

Autorem básně, z níž jsme si právě přečetli krátký úryvek, je pravděpodobně mladý princ s lyrickou duší, o němž pojednává tento článek. Jeho jméno **Konradin** – *Conradinus* vzniklo jako soudobá italská zdrobnělina jména Konrád. On sám užíval titulu *Conradus secundus dei gratia Jerusalem et Syciliae rex, dux Sueviae*. Narodil se roku 1252 „in die annuntiationis sancte Marie“ (na den zvěstování Panny Marie – 25. března) na hradě Wolvestein, u Adelkofen východně od Landshutu, v Dolním Bavorsku, jako syn řádně zvoleného římského krále Konráda IV. a jeho manželky Alžběty (Elizabeth), dcery vévody Otty II. Bavorského.² Otec byl tedy ze vznešeného rodu Štaufů, z něhož vzešli mnozí císařové a králové, matka pocházela z rodu bavorských vévodů – Wittelsbachů. Král Konrád odjel ještě před synovým narozením do Itálie, kde 24. května 1254,

¹ Verše byly převzaty z Carl von Kraus, *Deutsche Liederdichter des 13. Jahrhunderts*, Band 1: Text, s. 230-231.

² Zápis o jeho narození se nachází v Bruselu, v archívu *Archiv der Gesellschaft 11,513*. Údajně ho tam vložil opat Herrman Altašský (*Herrman Altahensis*). *Analy Placentini* (MGH SS 18 Ann. Plac. Ghibellini s. 523) prince uvádějí v říjnu 1267 jako šestnáctiletého – *Erat enim etate 16 annorum*.

zůstává v papežově klatbě,³ v Apulii u Lavella zemřel.⁴ Tehdy byly Konradinovi pouhé dva roky. Před svou smrtí jej Konrád IV. svěřil pod ochranu církve svaté a jistě i do péče svého švagra Ludvíka Bavorského, pod jehož dohledem princ vyrůstal. Dětství strávil ve „Starém Bavorsku“⁵ a ve Švábsku. Všechny jeho listiny a vládní činy z této doby je třeba připsat falckrabímu Ludvíkovi. Především jde o jmenování Konradinova strýce Manfreda, vévody z Tarentu, který byl nemanželským synem princova dědečka, římského císaře Fridricha II., *bailivem* (regentem) v sicilském království, k němuž došlo 20. dubna 1255.⁶ Totéž lze říci o jednáních s papežem Alexandrem IV., která proběhla poté,⁷ co se Manfred s tvrzením, že prý Konradin zemřel, nechal v Palermu 10. srpna 1258 korunovat králem obojí Sicílie.⁸

Až „o *Letnicích*“ (in *pentecoste*; 28. května) roku 1262 „*jedenáctiletý Konrád ... pořádal v Ulmu první dvorský sněm*“ (*Conradus ... undecim etatis agens annum primum curiam in Ulma celebravit*),⁹ v němž se formálně ujal vlády ve Švábském vévodství.¹⁰ Jako poručník za něj vládl kostnický biskup Eberhard. Převážná většina z Konradinových listin, ať už z doby před tímto sněmem nebo po něm, ať už je sám vydával nebo byl na nich svědkem, jsou běžného charakteru. Jedná se tedy buď o dary církvi (kostelům či klášterům), nebo o udělení či potvrzení lén svým věrným, a na jejich uvedení či dokonce rozbor není v článku tohoto rozsahu dostatečný prostor.¹¹

A. Konradinovy kandidatury na římského krále.

Konradin byl svým původem přímo předurčen k tomu, aby se stal kandidátem ghibellinské (štaufské) strany na římského krále. Proto se vévoda Ludvík a štaufská strana několikrát pokusili jeho kandidaturu prosadit, byť byly všechny tyto snahy zmařeny odporem papežů a českého krále Přemysla Otakara II.

Nejprve byli papežové Konradinovi nakloněni. Inocenc IV. listinou z 12. září 1254 prohlásil, že mu chce zachovat království jeruzalémské, vévodství švábské a všechna ostatní práva uvnitř i vně království sicilského celistvá a dovoluje, aby v království sicilském byla vykonána přísaha věrnosti církvi *hocha Konráda bez porušení práva*.¹² Také jeho nástupce Alexander IV. deklaroval 23. ledna 1255 v listě princově babičce Agnes, falckraběnky rýnské, a mamince Alžbětě, královně jeruzalémské a vévodkyni švábské, že si přeje Konradinova práva nejen zachovat, ale také ho s apoštolskou

³ Klatba nad Konrádem IV. byla papežem vyhlášena podle RI V 1,2 č. 4625.

⁴ Lodovico Antonio Muratori, *Rerum italicarum scriptores ab anno aerae christianae*, svazek 8, s. 507; *Regesta imperii* (RI) V 1,2 č. 4770k.

⁵ Tzn. dnes jde cca. o oblast vládních okrsků Niederbayern, Oberbayern, Oberpfalz.

⁶ Lodovico Antonio Muratori, *Rerum italicarum scriptores ab anno aerae christianae*, svazek 8, s. 571, RI V 1,2 č. 4771.

⁷ MGH *Scriptores* (in *Folio*) (SS) 24, s. 216 RI V 1,2 č. 4774b.

⁸ RI V 1,2 č. 4774a, také MGH SS 24, s. 216.

⁹ MGH SS 1, s. 71 (Notae historicae sangallenses č.7, Nota coeva codici N. 206 inserta); RI V 1,2 č. 4778b ⁹ *Annales imperiales monasterii Zwifaltensis*, s. 215. *Partes Suevorum Conradi filius intrat; Fulmina terrificata etiam loca nostra*.

⁹ Toto první zamítnutí se dá celkem dobře pochopit, principi byly pouhé čtyři roky a dalo se předpokládat, že šlo o tradici, pořádat dvorské sněmy a podobné záležitosti právě o svatodušních svátcích.

¹⁰ *Annales imperiales monasterii Zwifaltensis*, s. 215. *Partes Suevorum Conradi filius intrat; Fulmina terrificata etiam loca nostra*.

¹¹ Snad někdy v budoucnu, v samostatném článku, který by se věnoval pouze princovým listinám. Jmenujme si zde pouze edice, v nichž jsou zařazeny – Monumenta Boica č. 6 (s. 531-532), č. 8 (s. 34-35), č. 9 (s. 90-93), č. 15 (s. 448 - 449), č. 22 (s. 223-224), č. 30a (328-370), č. 31a (s. 587-588 a s. 590-592); Monumenta Wittelbasencia č. 1.

¹² RI V 1,2 č. 4770l.

vředností ještě více povýšit.¹³ Papežova nepřátelská politika vůči maličkému královskému synovi začala krátce poté, 4. února 1255, kdy vyzývá biskupy, opaty a knížata a další šlechtu i společenství měst, aby byli nápomocni k získání švábského vévodství kastilskému králi Alfonsovi X.¹⁴ Princovo okolí se nejprve zřejmě pokusilo papežův postoj změnit, a tak Alexander IV. listinou z 15. února 1255 slibuje Bertholdu, Ludvíkovi a Ottovi, markrabím z Hohenburgu, že pokud církev pojme Konradina do své milosti, zahrne je do dohody s ním. A poněvadž podle papeže všichni tři Inuli ke svaté církvi, neutrpí škodu, přestože Berthold postoupil svůj úřad bailiva v Sicilském království Manfredovi z Tarentu a slíbil jim i jejich dědicům, že všechno, co obdrželi od papežského stolce, jim zůstane nepopíratelně propůjčeno. 20. dubna 1255 potom došlo k výše zmiňovanému jmenování Manfreda z Tarentu bailivem sicilského království. K urovnání vztahů mezi princem a papežem však nedošlo, neboť když byla papeži Konradinova kandidatura poprvé navržena (po smrti krále Viléma Hollandského; +28. 1. 1256), píše Alexander IV. 28. července 1256 z Anagni rýnskému a mohučskému arcibiskupovi, že je třeba zabránit tomu, aby byl Konradin římským králem zvolen. Jako důvod uvádí princovu nezletilost.¹⁵ Listem také uvalil klatbu na všechny ty, kdo by jej volili.¹⁶ Po papežově zamítnutí vévoda Ludvík jednal se zástupci Richarda Cornwallského, jemuž se rozhodl dát svůj hlas při volbě římského krále výměnou za potvrzení, že Richard nebude zasahovat do Konradinových práv a dodrží je.

26. listopadu 1256 falckrabímu přislíbil Jan z Avesnes, že se Richard po svém zvolení vzdá všech příslušných práv ke království obojí Sicílie a „chlapci Konrádovi“, v jeho držbě nebude bránit a zachová jeho práva k vévodství Švábskému i další držby.¹⁷ Richard, hrabě z Gloucesteru a Jan z Avesnes, jako poslové zvoleného římského krále, mu pak výše řečené sliby potvrzují těmito slovy: „*Přisaháme na duši výšeřečeného pána Richarda, zvoleného za římského krále, že jakmile bude výšeřečený pán korunován římským králem, panu chlapci Konrádovi, slovuťnému králi jeruzalémskému a sicilskému a také vévodovi švábskému, toto Švábské vévodství, ohledně něhož přestanou veškeré průtahy a odpor, odevzdá do lénní držby se všemi úřady, právy a tím, co k němu přináleží.*“¹⁸

Další příležitost k princově kandidatuře na říšský trůn přišla v první polovině šedesátých let, kdy mnozí v Říši začali kritizovat vládu obou zvolených římských králů – Richarda Cornwallského a Alfonsa X. Kastilského, kteří se podle nich více zabývali problémy zemí, z nichž pocházeli, než problémy Říše.¹⁹ Historik Josef Šusta²⁰ se domnívá, že si na

¹³ RI V 1, 2 4770m a RI V 3, 4 č. 8922 (Monumenta Wittelsbacensia, Urkundenbuch zur Geschichte des Hauses Wittelsbach 1, č. 57, s. 133-135).

¹⁴ RI V2,3 č. 8936 (Württembergische Vierteljahrshefte für Landesgeschichte 7,s. 141).

¹⁵ Toto první zamítnutí se dá celkem dobře pochopit, principi byly pouhé čtyři roky a dalo se předpokládat, že by byl pouhou loutkou v rukou Štauffů, Wittelsbachů nebo kohokoli jiného.

¹⁶ RI V 1,2 4772a, Raynald § 3, Fontes rerum Bernensium 2, s. 48, Magn. Bull. Rom. ed. Taur. 3,691.

¹⁷ RI V 1,2 4772b.

¹⁸ Monumenta Boica 30a, Diplomata imperatorum, č. DCCC (800), s. 328.

¹⁹ Z Regest imperii z let 1259-1261 vyplývají občasně návštěvy Říše Richarda Cornwallského (např. 20. června 1262 se vypravil na svou teprve třetí cestu, jak vyplývá z RI V 1,2 č. 5394a) a žádá Alfonse Kastilského. Svědčí o tom také citace z násl. regestu: „*Aus einem heute von pabst Urban IV an den könig von Böhmen geschriebenen briefe ergibt sich, dass damals, während könig Richard schon längere zeit in England abwesend war*“ – „*Z tohoto dne papežem Urbanem IV. králi českému napsané listy dokazují, že tehdy, během toho, co byl král Richard Richard již delší po dobu v Anglii zaneprázdněn*“.

císařský vínek myslel i český král, ale mohučský arcibiskup místo toho, aby jej navrhl, předložil kandidaturu sotva desetiletého prince Konradina.²¹ Papež Urban IV. ji zavrhl²² s odkazem na bulu svého předchůdce.²³ Josef Šusta dále soudí, že k tomuto papežovu zákazu došlo právě z popudu českého krále.²⁴ Podle jiného českého historika, Vratislava Vaníčka, bylo už samotné předložení návrhu pouhou prestižní demonstrací pozice Wittelsbachů, byť jejich vztahy s Přemyslem byly tou dobou normalizovány. Také on uvádí, že Přemysl před postupem Wittelsbachů (tedy Konradinovou kandidaturou) varoval papeže.²⁵ Šusta i Vaníček zřejmě přitom vycházejí z listu papeže Urbana IV. českému králi, který je datován k 3. červnu 1262.²⁶

Kritiku stavu Říše považuje Vaníček sice za oprávněnou, ale uvádí, že volba mladičského prince římským králem pro ni nebyla tím správným mírovým řešením,²⁷ pravděpodobně se tak domnívá kvůli dlouholetému nepřátelství čelních představitelů regionu – Konradinových bavorských strýců a českého krále. Tehdy také král Richard, jak se dalo očekávat a jak je patrné z *Regesta imperii*, nedodržel svou úmluvu s falckrabím Ludvíkem, že zachová Konradinova práva ve Švábsku, a přidal se na stranu jeho protivníka, českého krále, neboť 20. listopadu 1262 uvádí: „*Konradin, syn někdejšího krále Konráda, který se nazývá vévodou švábským*“ (*Conradin, olim Conradi regis filius, qui se duce[m] Suevie nominat*).²⁸ Za těchto okolností odešel z Přemyslova dvora na Konradinův dvůr vévoda Fridrich, podle informací Vídeňských análů měl být českým králem vypovězen.²⁹ Fridrich si od roku 1259 nárokoval Rakousko a Štýrsko³⁰ a nyní začal užívat titulu „vévoda rakouský a štýrský“.³¹ Mezi oběma mladými muži – Fridrichem a Konradinem – vzniklo přátelství, které přetrvalo až do jejich společné smrti, ač se Fridrich na krátký čas vrátil zpět k českému králi, po jeho boku ho totiž nacházíme 23. května 1261 v Písku.³²

Princova třetí kandidatura byla podána v souvislosti s tzv. „první parlamentní revolucí v Anglii“. Richard Cornwalský byl totiž společně se svým bratrem, anglickým králem Jindřichem III., po porážce v bitvě u Lewes 14. května 1264³³ zajat vzbouřenými barony. Uběhlo mnoho dní (více jak rok), než Richard znovu nabyl svobodu. Vznikl dojem, že se římský trůn uprázdnil, a tak ghibellinská strana, která podporovala prince Konradina,

---

²⁰ Josef Šusta, *Dějiny II/1 (Soumrak Přemyslovců)* s. 60.

²¹ Vyplývá z RI V 1, 2 č. 4778c RI V 2,3 č. 9285.

²² RI V 2,3 9286.

²³ RI V 2,3 9068 a RI V 1,2 č. 5289a, Raynald § 4.

²⁴ Josef Šusta, *Dějiny II/1 (Soumrak Přemyslovců)*, s. 61.

²⁵ RI V 2, 3, č. 9285 a RI V 1, 2 č. 4778c a č. 5394, Josef Šusta, *Dějiny II/1 (Soumrak Přemyslovců)*, s. 61, Vratislav Vaníček, *Velké dějiny země Koruny české*, str. 98.

²⁶ CDB V-1. č. 334, s. 493-495, RI V 2, 3 č. 9285, RBM II. č. 370, s. 142.

²⁷ Vratislav Vaníček, *Velké dějiny země Koruny české*, str. 98.

²⁸ RI V 1,2 4783 a.

²⁹ MGH *Scriptores IX, Continuatio Predicatorum Vindobonensis*, s. 728, s ním se ztotožňuje také František Palacký, *Dějiny II.*, s. 33.

³⁰ Lambacher, *Oesterreichische interregnum oder Staatsgeschichte der Lander Oesterreich*, Wien 1773, par. 44, s. 50-51.

³¹ Mon. Boic. 30^a č. 813, s. 350-351 Mon. Boic. 30^a č. 815, s. 354-355; č. 814, s. 352-353, etc.

³² CDB V. č. 283, s. 419-421, RBM II. č. 319, s. 118.

³³ RI V 2, 4 č. 5433.

opětovně navrhla novému papeži jeho zvolení jediným římským králem,³⁴ podle Šusty byl návrh podán falckrabím roku 1265.³⁵ Papež Kliment IV. ho však opět zamítl.³⁶ V souvislosti s tím se obvykle poukazuje na rivalitu, jež panovala mezi Wittelsbachi a Přemyslem Otakarem II. v rámci říše.³⁷ Přemyslova ctižádostivá politika směřovala k další válce s bavorskými vévody, zatím ale probíhaly na obou stranách jen přípravy. V Anglii byl 9. září 1265 propuštěn Richard Cornwallský z rukou odbojníků.³⁸ Přemysl mu nabídl další spolupráci. Upozornil ho na rozchvacování korunních majetků v Říši pod záminkou ochrany Konradinových práv a ačkoliv nikoho přímo nejmenoval, myslil tím samozřejmě Wittelsbachi.

Do této doby můžeme datovat i privilegium zajišťující dědické nároky Přemyslových dcer, o němž se jako první zmiňuje Josef Šusta.³⁹ Nezachovalo se však a není jisté, zda vůbec existovalo. Pokud ale ano, bylo namířeno právě proti Konradinovi. List z formulářové sbírky vikářství českého krále naznačuje, že král Richard dal českému králi Přemyslovi volnou ruku k ovládnutí statků dosud právoplatně držených štaufským princem.⁴⁰ Jednalo se zejména o Chebsko.⁴¹ Čeští historikové jeho anexi nepovažují za protiprávní, mělo podle jejich názoru s Čechami přirozenou ekonomickou vazbu. Např. podle Vanička „nebylo Chebsko pouhou kořistí, ale stalo se organizovanou součástí struktury českého státu.“ Na Přemyslovu obranu je třeba říci, že mu posloužil jako příklad (podle mě však nikoli hodný následování) způsob dobytí Království sicilského Karlem I. z Anjou, které proběhlo za mohutné podpory papeže Klimenta IV.⁴² Ten Karlovi nabídl sicilskou korunu, Sicílie totiž byla lénem papežského stolce.⁴³ Karel z Anjou byl králem sicilským korunován v Římě⁴⁴ a zavázal se papeži k válce proti Manfredovi,⁴⁵ který, jak jsme si výše uvedli, se nechal korunovat sicilským králem poté, co ohlásil Konradinovu smrt. Karel z Anjou porazil Manfredovo vojsko složené ze saracénských oddílů, německých žoldněrů a italských spojenců svými rytířskými sbory 26. února 1266 v bitvě u Beneventa.⁴⁶ Po tomto Karlově vítězství kurii velmi záleželo na

---

³⁴ RI V, 2,4 č. 11992a: „Um diese zeit wurde in Deutschland wieder der plan erwogen, den thronstreit zwischen den königen Richard und Alfons durch die erwählung Conradins zu beendigen.“ Skutečnost, že s tím byl papež obeznámen před 8. květnem 1266 vyplývá z RI V 2,3 č. 9680.

³⁵ Josef Šusta, Dějiny II/1 (Soumrak Přemyslovců), s. 62.

³⁶ RI V 2,3 č. 9729, 4806a.

³⁷ Vratislav Vaniček, Velké dějiny zemí Koruny české, s. 107.

³⁸ 6. září bylo dohodnuto jeho propuštění (RI V 1,2 č. 5433g) a realizováno bylo 9. září (RI V 1,2 č. 5433h).

³⁹ Josef Šusta, Soumrak Přemyslovců, s. 62, dále ho zmiňuje Josef Žemlička, Století posl. Přemyslovců, s. 129.

⁴⁰ RI V 1,2 č. 5435 a RBM II. č. 507, kde Richard Přemyslovi mj. píše: „Protože na všechno, jak se věci nyní mají nám nedostačuje daná možnost a jsme nuceni povolávat jiné, aby na svých bedrech pomohli nést břímě, rozhodli jsme se svěřit našim otevřeným listem s důvěrou obranu císařských statků, které jsou Konradinem, synem Konráda, řečeného krále, syna někdy vznešeného Fridricha, římského císaře, a jeho přívrženci jakoby dědičným právem rozchvacovány..., Vaší Výsost se vši snažností, s jakou můžeme, prosíme, abyste obranu napřed řečených statků statečně vzali na sebe pro čest naši a svatého císařství...“, srovnej Palacký, Dějiny VI, s.176-177, poznámka č. 66.

⁴¹ Přemysl Otakar II. vydal Chebu privilegium, v němž mu potvrzuje výsady, které udělil městu Konradin a také umožňuje bezcelní pohyb na všech územích Koruny české, viz CDB V-1 č. 470, s. 693-694, Viz také zde český překlad pod č. 470+, s. 694-695, RI V 2, 4 č. 11998 a RBM II. č. 516, s. 199; s datací k 9. květnu.

⁴² Projevy přátelství papeže sicilskému králi se vyskytují v mnoha listinách Regest imperii, vyjmenujme aspoň některé: v RI V 2,4 č. 9494 se stává Karel senátorem Říma, a v RI 2,3 č. 9543 nad tímto počinem Kliment IV. vyjadřuje svou radost.

⁴³ Karlovi byla Sicílie v léno udělena listinou RI V č. 9537a, srovnej Josef Žemlička, Století posl. Přemyslovců, s. 130.

⁴⁴ Regestem RI V 2,3 č. 14253a je Karel z Anjou uveden do úřadu (inaugurován), přípravy ke korunovaci probíhají dle RI V 2,3 9617, v regestu RI V 2,3 9621 z 28. prosince 1265 papež Kliment IV. vyjadřuje ochotu ke korunovaci a konečně v RI V 1,2 č. 4800 je doložena samotná Karlova korunovace.

⁴⁵ RI V 2,3 č. 9547 a 9581.

⁴⁶ RI V 1,2 4770h a RI V 1,2 č. 4803a, srovnej Josef Žemlička, Století posl. Přemyslovců, s. 129.

Přemyslově vítězství nad Wittelsbachy, čímž by klesly Konradinovy šance na jeho zvolení římským králem na minimum a porážka Štaufů by tím byla dovršena.⁴⁷

Manfredovou smrtí však nastal zvrát i v Konradinově životě. Nejprve to sice vypadalo, že zůstane vše při starém, neboť byla, již po čtvrté, navržena papeži jeho kandidatura a ten ji 18. září 1266, také již počtvrté, v listu mohučskému, kolínskému a brémenskému arcibiskupovi zavrhnul a každému, kdo by prince volil, pohrozil exkomunikací.⁴⁸ Také ale v září 1266 princ uzavřel *per procurationem*⁴⁹ sňatek se Sofií, dcerou hraběte Dětricha,⁵⁰ markraběte v Landsbergu.⁵¹ Poté se ke Konradinovi dostavili italští a sicilští ghibellini⁵² a vyzvali jej, aby odňal svou dědičnou říši uzurpátorovi Karlovi z Anjou. Konradin se velmi záhy rozhodl, že jim vyhoví a vypudí francouzské vetřelce ze Sicílie,⁵³ neboť již 24. října 1266 vystavil dokument, který bychom mohli považovat za jeho závět.⁵⁴ V ní píše, že v případě, „*kdybychom zemřeli bez legitimních potomků*“ (*si absque liberis legitimis decesserimus*), daruje všechny své državy svým strýcům, vévodům Ludvíkovi a Jindřichovi Bavorskému. V následujících měsících pak zastavil své důležité majetky, aby získal finanční prostředky ke svému italskému tažení.⁵⁵ A papež mu hned 18. listopadu 1266 učinil varování, aby ho nepodnikal.⁵⁶

B. Tragické italské tažení.

Přesto se princ Konradin na podzim 1267 do Itálie vydal a jeho vstup na italskou půdu se stal událostí roku. Ač byl Konradin vychováván v Německu, byl mladíkem sotva odrostlým dětským střevíčkům a ani jeho pozice v Itálii nebyla zrovna jistá, jen jeho pouhá příslušnost ke kdysi mocnému rodu Štaufů byla podle historiků hrozbou a „vzbuzovala mrazení v papežském Římě.“⁵⁷ Podle mého názoru chtěl Kliment IV. udržet na sicilském trůně Karla z Anjou za každou cenu. A Konradin mohl vzbuzovat jeho nelibé pocity jedině z toho důvodu, že ani vláda francouzského rodu Anjou, jenž byl na trůn papežem dosazen, nebyla ještě na Sicílii a v Neapoli upevněna.⁵⁸ Po uzavření míru mezi bavorskými vévody a českým králem nic nebránilo princovi Konradinovi uskutečnit svou cestu do Itálie. Zahájil ji v září 1267, přibližně osmého,⁵⁹ a vydal se obnovit štaufské panství svých předků.

⁴⁷ Vratislav Vaniček, *Velké dějiny země Koruny české*, s. 108.

⁴⁸ FRA II (Diplomataria et acta), svazek 25, č. 52, s. 201, RI V 3,4 9729, RI V 1,2 4806a

⁴⁹ tzn. předběžné uzavření sňatku prostřednictvím zmocněnce. Aby se tomuto kontraktu pro formu dodalo platnosti, provádělo se jako symbolický akt překračování lože

⁵⁰ † 1318, podruhé se roku 1271 vdala za vévodu hlohovského.

⁵¹ MGH Scriptorum Deutsche Chroniken 2, Erste Bayerische Fortsetzung, s. 327; RI V 4806b.

⁵² Lodovico Antonio Muratori, *Rerum italicarum scriptores ab anno aerae christianae*, svazek 8, s. 832-833; RI V 1,2 4803b a RI V 4816a, zde se v Innsbrucku předpokládá účast italských vyslanců.

⁵³ RI V 1,2 č. 4803b, 4816a.

⁵⁴ Monumenta Boica 30^a, *Diplomata imperatorum*, č. 813, s. 350-351, RI V č. 4811, svědečná řada listiny naznačuje, či podporu pro tažení do Itálie princ měl.

⁵⁵ Monumenta Boica 30^a č. 814-816, s. 352-357; Monumenta Boica 31a, č. 317, s. 592-594; RI 4817,4818.

⁵⁶ RI V 1,2 4818a RI V 9740.

⁵⁷ Vaniček, *Velké dějiny*, s. 112, o obavách svědčí list z 26. listopadu 1267 biskupu albanskému, legátu stolce apoštolského, viz CDB V-3 č. 1401, s. 270, RBM II. č. 566, s. 218.

⁵⁸ Z toho důvodu 18. listopadu 1266 papež hrozí, že zbaví prince Konradina titulu krále jeruzalémského, pokud se vypraví na Sicílii, viz RI V 2,3 č. 9838 a V 1,2 4818a.

⁵⁹ RI V 1,2 4834b.

21. října 1267 dorazil do Verony „s velkým množstvím knížat a rytířů“ (*cum maxima quantitate principum et militum*),⁶⁰ kde zůstal bezmála tři měsíce.⁶¹ Částečně se tak stalo kvůli nedostatku finančních prostředků, jelikož listinou z 27. prosince 1267 z Verony „Ludvíkovi..., svému nejdražšímu strýci za 1500 hřiven stříbra, kolínských marek ryzího stříbra, s nimiž nás plně vykoupil u nejdražší matky naší Alžběty a jejího manžela Menharda, vévody gorického a tyrolského, když nás u Verony zatížila velká nutnost, naše město Schongau a naši vesnici v Moringen, s celým Hybisch ... a vším, co k nim přináleží ... formou závazku zavázali jsme se dát do držení tak dlouho, dokud námi nebo našimi syny, jestliže nějaké budeme mít ... výše řečených 1500 hřiven nebude plně zapláceno.“⁶² Částečně snad také kvůli problematickému průchodu Lombardskem, které ovládali guelfové – příznivci papeže a Karla z Anjou. Konradinovi říšští stoupenci (oba strýcové – bavorští vévodové, švábská hrabata, včetně Rudolfa Habsburského, pozdějšího římského krále, nebo princova nevlastního otce Meinharda Gorického) svého chráněnce přesto dál do Itálie nedoprovázeli.⁶³ Podle Vanička proto, že se domnívali, že pozice Anjouovců na jihu Itálie nemůže být tak pevná, aby si s ní neporadil rytířský básník Konradin pouze za přispění svých italských stoupenců.⁶⁴ Dle Josefa Žemličky⁶⁵ princovy německé spojence obrátila na zpáteční cestu papežova klatba.⁶⁶ Mně se ale nejvíce zamlouvá Novotného logické vysvětlení, podle něhož přinutil falckrabího Ludvíka k návratu z Verony zamýšlený sňatkový projekt českého krále týkající se manželství jeho dcery, české princezny Kunhuty, s Fridrichem Wettinským, druhým z vnuků císaře Fridricha II.⁶⁷ Na pražském dvoře předpokládali, že se Konradin ujme Sicilského království i proti vůli papeže, čímž by znovu stoupl význam Čech jako přední guelfské velmoci v rámci Říše a Přemyslem podporovaný Fridrich Wettinský by mohl být papežskou kurií povolán na trůn v Německu. Oporou říšské politiky by se pak staly Čechy, které by Fridrich získal sňatkem s Kunhutou Českou.⁶⁸

Princ obdržel posily ze strany italských ghibellinů, a proto neupustil od svého záměru, přestože mu papež Kliment IV. podle *Regesta imperii* 18. listopadu 1267 nařídil pod hrozbou exkomunikace do měsíce opustit Itálii. V Mantovských análech se dočteme, že Konradin i se svými příznivci „byl exkomunikován arcibiskupem z Raveny, který byl tehdy papežským legátem v Mantově“ (*fuit excommunicatus ab archiepiscopo Ravene, qui tunc erat legatus in Mantua*).⁶⁹ Přesto si svým charismatem, neboť v pramenech se o něm dočítáme, že byl nejen vysokým a krásným mládencem,⁷⁰ ale uměl také číst a psát a ovládal latinskou řeč, zajistil počáteční úspěch tažení. Italská města i místní šlechta, která se na rozdíl od papežské kurie neobávala jeho předků a už vůbec ne samotného

⁶⁰ RI 4838b, MGH SS 18 Annales placentini gibellini, s. 523.

⁶¹ Byl zde ještě 10. ledna 1268 RI 4848, MB30 a, č. 821,822, s. 365-369.

⁶² MB 30a, č. 820, s. 363-364; v podobném duchu jsou koncipovány i lednové listiny uvedené v poznámce předchozí nebo listina RI 4848.

⁶³ Doprovodili jej pouze do Verony viz RI V 1,2 4838b, MGH SS 1Annales St. Rutbergi, s. 295.

⁶⁴ Vratislav Vaniček, Velké dějiny zemí Koruny české, s. 114.

⁶⁵ Josef Žemlička, Století posledních Přemyslovců, str. 130.

⁶⁶ Proces s princem Konradinem zahájil papež Kliment 18. listopadu 1266 dle již vzmiňovaného regestu RI V 2,3 č. 9838, pokračuje 14. dubna 1267 v RI V 1,2 č.4828a a jeho další fáze 26.května 1267, viz RI V 1,2 č. 4840b.

⁶⁷ Viz Novotný, Václav: České dějiny dílu I. část 4. Rozmach české moci za Přemysla II. Otakara (1253-1271). Praha, Laichter, 1937 s. 179.

⁶⁸ Vratislav Vaniček, Velké dějiny zemí Koruny české, s. 114.

⁶⁹ RI V 1,2 č. 4840b, MGH SS 19 Ann. Mantuani, s. 25.

⁷⁰ *Formosus et magnus de persona valde* - MGH SS 18 Annales Placentini ghibellini s. 523.

Konradina, mu vyjádřila podporu. Italové vnímali jen zašlý lesk a slávu císařské hodnosti, přičemž naději na její obnovení pro ně vším ztělesňoval právě Konradin. 17. ledna 1268 opustil „s množstvím svých rytířů asi 3000 německých a z Apulie a Tuscie...“ (*cum quantitate militum suorum circa 3000 de gente Theotonica, Apulie, Tuscia...*).⁷¹ Veronu a pokračoval v tažení přes Pavii, kde se nacházel od 20. ledna⁷² a odkud posílal své posly s listinami do Pisy, Sieny, v nichž je informoval o svém příchodu, a ghibellinům v Tuscii.⁷³ 29. ledna 1268 spojenecké vojsko Konradina a Pavie „dobylo a vypálilo“ (*ceperunt et combuxerunt*) Lodi Vecchio. V téže době přišli do Pavie poslové z Pisy, nabízejíce princovi 17 tisíc uncí zlata k zaplacení vojáků; podobně mu dala Pavie 12 tisíc liber. A tehdy Konradin poslal své posly do měst a *marchiones* (marek) a vyzval je, aby jej byly poslušny. Ale nikdo z Lombardie, s výjimkou Alberta, markrabího z Malaspiny, jej poslušen být nechtěl.⁷⁴ V téže době hrabata Umberto de Lando a Frederico de Lancia, princovi hejtmani, dále Nicola Maleta a také další Konradinovi věrní napadli na Sicílii mnoho hradů a měst a zajali vojáky, kteří stáli při Karlovi z Anjou. Podobně Saracéni z Lucery (*Nuceria*) a z části Apulie a Kalábrie, kteří se postavili proti Karlově vládě, zajali jeho rytíře a jeho rektora popravili. 2. února 1268 se hrabě Umberto de Lando připojil k princovi se 70 rytíři „z Piacenzy vypovězenými“ (*forestatis de Placentia*), složil přísahu do rukou královského pronotáře Fridricha a slíbil „věrnost a radu“ (*fidelitatem et consilium*). Konradin mu zase listinou z 15. února 1268 potvrdil za služby, které prokázal jeho dědečkovi a otci, obléhnutí hrabstvím (*comitato*) Venafro a dal mu k dědičnému obléhnutí také města Isernia, Rocca Mainolfi, Rocca Guglielma, Rocca di Banzia, Rocca Ratinora, Campo Sacco a hrabství Molise s 12 příslušnými hrabstvími (*comitatus*).⁷⁵ 8. února 1268 se Umberto de Lando pokusil o dobytí Piacenzy se 100 rytíři, kteří odtud byli vypovězeni, s tisícovkou německými rytíři a s rytíři z Pavie. „Bez jakýchkoli obtíží“ (*absque aliqua contradictione*) pronikli do bran města, ale pak se museli vrátit s nepořízenou, protože lid z Pavie „nechtěl postupovat, jak bylo ujednáno přes Monticelli“ (*noluit ire sicut ordinatum erat a monticellis infra*).⁷⁶ Ohledně další princovy cesty, podle *Monachi patavini* „se lidé ... podívovali nad tímhle nebezpečným směrem urozeného Konradina“ (*de isto ... lubrico cursu nobilis Conradini homines mirabantur*).⁷⁷ Důvod, proč jeho cesta vedla právě tudy nám osvětlují *Annales Placentini*: „...chtějící přijít k městu Pisa, když nemohl přejít ani od Pontremullum ani přes Januu, na radu svých knížat“ (*volens ad civitatem Pesarum accedere, cum non posset habere transitum deversus Pontremullum neque per Januam, habito consilio suorum magnatum*) vydal se 22. března z města Pavie se 4 tisíci rytíři k místu Bosco jihovýchodně od Alexandrie,⁷⁸ odtud pak směrem k ligurskému přístavu Varazze.⁷⁹

⁷¹ MGH SS 18 *Annales Placentini ghibellini* s. 524.

⁷² RI V 1,2 č. 4848h-i MGH SS 18 Ann. Plac. Ghibellini s. 524.

⁷³ MGH SS 18 Ann. Plac. Ghibellini s. 525.

⁷⁴ MGH SS 18 Ann. Plac. Ghibellini s. 524.

⁷⁵ Poggiali, *Memorie Storiche Di Piacenza*, Svazek 5, s. 314.

⁷⁶ MGH SS 18 Ann. Plac. Ghibellini s. 525.

⁷⁷ *Rerum italicarum scriptores, Monachi patavini*, s. 728.

⁷⁸ MGH SS 18 Ann. Plac. Ghibellini s. 525.

⁷⁹ Tamtéž, in *Porto de Vay (vado)*; RI V 1,2 4850 d.

29. března se nalodil na 11 pisanských lodí a doplul do Portum Dalfinum,⁸⁰ protože však lodě nebyly dostačující k přepravě tolika lidí, pokračovala většina Konradinova vojska po souši pod vedením Fridricha Rakouského.

7. dubna 1268⁸¹ byl princ v Pise uctivě přijat pisánskými muži a ženami.⁸² 2. května 1268 za ním dorazil zbytek vojska po souši a 6. května mu poslalo město Siena 800 zlatých z 5000, které mu slíbili za tažení do Itálie.⁸³ 14. května 1268 listinou „*dal najevo*“ (*confessus fuit*), že přijal od Pelegrina Martini, Alexia Bernaducciho a Raneria Zanghiniho, občanů Sieny a zvláštních poslů, obnos 4200 uncí ryzího zlata, jimiž město doplatilo částku 5000 uncí zlata, které mu přislíbilo. Obdržel je v hodnotě 18987 liber, deseti pisánských solidů a 3700 zlatých florénů. Nechal je uložit u bankéře Banduccia Bonconta, měšťana Pisy, aby zaplatil svým rytířům, již mu sloužili za žold, s výjimkou 60 liber, ohledně nichž princ zajistil, aby byly zaplaceny Bonifacioví Ricciimu za 10 uncí zlata, které mu půjčil v Portu Dalfino.⁸⁴

10. června 1268 uděluje hraběti Umbertovi de Lando a jeho dědicům všechna léna, která držel Jacob da Castel Lombardo, jmenovitě Consiglio, Greffo a Rocca Camino in Terra di Lavoro,⁸⁵ a 14. června 1268 potom dává a postupuje představitelům a starším města Pisa i městu samotnému rozsáhlá privilegia a poskytuje ochranu.⁸⁶

V červnu potom Konradin se svým vojskem a s Pisánci zpustošil majetky biskupství Lucca *usque ad pontem Sergium*, kde zůstal po deset dní. Poté přijal vyslance z Říma, kteří jej žádali, aby neprodleně přišel do jejich města.⁸⁷ V Pise zůstal až do 15. června.⁸⁸ Přes Poggibon⁸⁹ pokračoval do Sieny, kde byl s velkou ctí přijat od Sieňanů, kteří mu darovali „*60 tisíc liber*“ (*60 milia librarum*) z oněch peněz, z nichž svým rytířům zaplatil žold na tři měsíce.⁹⁰ Odtud vyrazila část jeho vojska pod vedením Fridricha Rakouského k útoku proti jednotkám Karla z Anjou, které byly v Toskánsku, a 25. června je v údolí řeky Arna u Ponte a Valle (*ad pontem de valle Arni*) zničila.⁹¹ Princ o tomto vítězství píše v listu svým přívržencům.⁹² 7. července 1268 slíbil měšťanům Sieny kvůli jejich výjimečné věrnosti, kterou mu zachovali i nyní a kterou mu prokázali pomocí mnohých poselství do Německa, v dobách, kdy jeho jméno bylo v Itálii téměř zapomenuto, a pokud někdy dosáhne císařské hodnosti, propůjčí městu výkon říšské celní jurisdikce a výkon soudní pravomoci. A již nyní je kvůli pomoci, kterou mu poskytli, aby mohl osvobodit Sicílii od tyranie Karla z Anjou, prohlásil za zbaveny cla ve všech svých zemích.⁹³ Tažení pokračovalo přes Grosseto,⁹⁴ kolem Viterba, kde pobýval papež Kliment IV.⁹⁵ a 24. července 1268 byl „*slavnostně uvítán*“ (*honorifice receperunt*) v Římě senátorem

⁸⁰ Tamtéž, přístav RI V 1,2 4850g.

⁸¹ Vyplyvá rovněž z dopisu, který papež Kliment 12. dubna psal z Viterba biskupovi z Albana.

⁸² Fuit receptus honofifice a Pissanis maribus et feminis. Tamtéž.

⁸³ Historia di Siena Libro sexto, s.45.

⁸⁴ RI V 1,2 č. 4852 Julius Ficker, Urkunden zur Reichs- und Rechtsgeschichte italiens, svazek 4, č. 455, s. 463-4.

⁸⁵ Poggiali, Memorie Storiche Di Piacenza, Svazek 5, s. 315.

⁸⁶ Codice diplomatico della sardegna, svazek 1, č. S. 387.

⁸⁷ MGH SS 18 Ann. Plac. Ghibellini s. 527.

⁸⁸ RI V 1,2 4854a.

⁸⁹ RI V 1,2 4854b.

⁹⁰ MGH SS 18 Ann. Plac. Ghibellini s. 527, RI V 1,2 4854c.

⁹¹ MGH SS 19 Annales Senensis, s. 231 RI V 1,2 4854d.

⁹² MGH SS 18 Ann. Plac. Ghibellini s. 527.

⁹³ RI V 1,2 č. 4857.

⁹⁴ RI V 1,2 4857a.

⁹⁵ RI V 1,2 4857c.

Jindřichem Kastilským,⁹⁶ bratrem druhého ze dvou zvolených římských králů, Alfonse X.,⁹⁷ jenž byl z osobních důvodů nepřítelem Karla z Anjou, a proto přešel v srpnu 1267 na Konradinovu stranu. Jindřich k princovu vojsku připojil své dobře vyzbrojené španělské rytíře, dalšími posilami byli uprchlíci z dolní Itálie a ghibellini ze střední Itálie. Konradin v Římě zůstal 26 dní a radil se o další cestě s Jindřichem i s římskými knížaty, kteří jej provázeli, ti doporučovali „*když nemohl uskutečnit cestu přes most z Ceperana*“ (*cum non posset per pontem de Ceperano iter facere*), aby si „*zvolil své kroky spěšně vést po zemi z Bruzia*“ (*per terram de Bruzio cepit festinare gressus suos*).⁹⁸

18. srpna Konradin Řím opustil⁹⁹ a zamířil k jihu. Z všeobecného pohledu vůbec nebyla Konradinova situace špatná. Silná pisánská flotila plula podél pobřeží tyrrhénského moře a pokoušela se všude rozdmýchat rebelii vůči Karlovi z Anjou. Vzpouora na Sicílii probíhala již od podzimu 1267. Francouzi se drželi již jen v Palermu, Messině a Syrakusách. Na pevnině se do rukou Konradinových příznivců dostala oblast Basilicata a značná část Apulie. Pouze v tradičně protištaufské Kampánii a Abruzzu se byly Karlovy jednotky schopné zčásti ubránit povstalcům. Kvůli tomu si pro následující pochod Konradin nevybral *via latina* ve směru do Kampánie, ale pokračoval nejprve po *via tiburtina*, poté po *via valeria* až do Carsoli v Abruzzu, kde překročil hranice Sicilského království.¹⁰⁰ Evidentně se chtěl nejprve pokusit dojít do Sulmony, kterou již obsadili jeho příznivci, a odtud pokračovat do Apulie, aby se v pevnosti Lucera spojil se Saracény, kteří odpadli od Karla z Anjou.¹⁰¹ Údolím Salta přišlo Konradinovo vojsko na „palentinskou“ rovinu (východně od Tagliacozza). Tam však již 22. srpna Karel vyčkával jeho příchodu v ležení mezi Monte Carce a pohořím Scurcola (Monte st. Nicola).¹⁰² Konradinovo vojsko bylo s největší pravděpodobností početnější a lépe vyzbrojené. Ale síly Anjouovce zase vykazovaly větší jednotu. 23. srpna mezi nimi došlo k bitvě, v níž byl Konradin Karlem I. z Anjou poražen.¹⁰³ I když vše zprvu nasvědčovalo princovu dalšímu úspěchu, zvítězila nakonec díky lepší taktice francouzská strana. Dva první sledy útoku Karla byly po krátkém boji odraženy, načež štaufské síly považovaly bitvu za vyhranou a jaly se pronásledovat prchajícího protivníka. V tomto okamžiku zaútočil Karel se svým třetím sledem, schovaným dosud za mírným návrším asi jeden a půl kilometru od bojiště,¹⁰⁴ pobil rozvinuté jednotky Konradina a nakonec také španělské rytíře Jindřicha Kastilského. Ač se nám může zdát tento způsob boje nerytířským, byl rozhodně často používán¹⁰⁵ a užití lsti bylo ve 13. století povoleno,

⁹⁶ MGH SS 18 Ann. Plac. Ghibellini s. 528 RI V 1,2 č. 4857e.

⁹⁷ Richarda Cornwallského jsme si již zmiňovali dříve.

⁹⁸ MGH SS 18 Ann. Plac. Ghibellini s.528.

⁹⁹ RI V 1,2 č. 4858 a.

¹⁰⁰ RI V 1,2 č. 4858 b.

¹⁰¹ MGH SS 19 Annale S. Iustinae Patavini, s 190 *Fama itaque de adventu Corradini per Italiam discurrente, Sarazeni in Nuceria habitante, rumore huiusmodi confortati, quia graviter Francorum dominium tolerabant, ceperunt contra Francigenas rebellare, regionem circa se positam crudeliter depredantes*; RI V 1,2 4858 d.

¹⁰² MGH SS 18 Ann. Plac. Ghibellini s. 528, RI V 1, 2 č. 4858 e *Et cum (Konradin) fuisset in valle Albe, die mercurii, 10. exeunte Augusti, Karulus cum gente sua ultra aquam cui Riale dicitur apparuit, fertur enim secum habere quatuor milia milites Francie...*

¹⁰³ RI V 1,2 č. 4858g h, RI V 2,4 č.14391b.

¹⁰⁴ Srovnej Josef Žemlička, *Století posl. Přemyslovců*, s. 131, Christopher Gravett, *German Medieval Armies 1000-1300*, Men-At-Arms Series 310, Osprey Military; Peter Herde, *Die Schlacht bei Tagliacozzo. Eine historisch-topographische Studie*, in ZBLG 25 (1962), S.679-IV; Podrobný popis bitvy naleznete v článku: <http://www.stredovek.cz/view.php?nazevclanku=bitva-u-tagliacozzo-23-srpen-1268&cislocclanku=2009030002>.

¹⁰⁵ Před Tagliacozzem v bitvě u Muretu, u Bouvines, u Leves a vlastně i u Beneventa, později např. v bitvě na Moravském poli.

dokonce i na rytířských turnajových kláních. A tak, ač se urození pánové velení záloh zuby nehty bránili,¹⁰⁶ jelikož jich nebylo důstojné, aby někde nečinně seděli a čekali, když jejich druhové v čele svých vojsk umírají, rozhodně jim nebylo proti mysli samotné použití zálohy.

Proto se domnívám, že měli Konradinovi zkušení vojevůdci podobnou situaci předvídat a mohli prince na tento způsob boje upozornit, aby se lépe proti Karlovi připravil. Bohužel Konradin nedostal příležitost ukázat světu, zda by se ze své chyby poučil. Sice „*král Konrád* (Konradin a také s Fridrichem Rakouským a hrabětem Galvanem de Lancia) *přišel do Vicovara s 500 rytíři, kteří unikli z bitvy“ (rex Conradus venit Vicoarium cum quigintis militibus qui ex proelio evaserunt)*¹⁰⁷ a zamířil zpět do Říma, kde chtěl vstoupit na Kapitol, který měl držet pro Jindřicha Kastilského hrabě z Montefeltra. Avšak vydal ho jeho protivníkům,¹⁰⁸ takže se odtud princ musel po třech dnech přesunout se svými věrnými „*do hradu Saracinesco“ (ad castrum Saracenum)*, severovýchodně od Tivoli. Hrad držela manželka Konráda z Antiochie, princova příbuzného, jenž byl v bitvě u Tagliacozza zajat.¹⁰⁹ Pak vyrazili pochodem napříč Kampánií k moři, kterého dosáhli u Torre Astura (*in porto de Sture*). Konradin měl pravděpodobně zaměřeno na Sicílii (*volendo ire in regnum*), kde Pisánci právě porazili anjouvskou flotilu, avšak již na moři jej a jeho společníky dostihla loď asturského držitele hradu Jana Frangipaniho a všechny zajala.¹¹⁰ Své vznešené zajatce pak výměnou za vysokou odměnu 12. září 1268 vydal Karlovi z Anjou.¹¹¹ Karel je uvrhnul do Castel dell'Ovo v Neapoli.¹¹² Ani teď se nezachoval rytířsky a po zinscenovaném soudním procesu nechal 29. října 1268 prince Konradina, vévodu Fridricha Rakouského i mnoho dalších jejich německých a italských věrných, bez jakéhokoliv náznaku shovívavosti a pravděpodobně i bez jediného mrknutí oka, veřejně popravit.¹¹³ Většina současníků, jak vyplývá ze záznamů kronik, chápala Karlovo zacházení s princem, v jehož žilách kolovala krev mnoha císařů a králů, jako hrozný zločin, jako překročení hranic, které byly národům vytyčeny již před mnoha staletími právem i zvyky. Obzvláště velké pak bylo zděšení italských ghibellinů, především, když byly kvůli papežově klatbě tělesné pozůstatky posledního Štaufa a jeho přítele Fridricha pouze zahrabány na pobřeží. Teprve později, snad z popudu Konradinovy matky Alžběty, byly uloženy v nově postaveném karmelitánském kostele. Od roku 1847 jsou uloženy v podstavci Konradinova památníku, postaveného podle návrhu Bertela Thorvaldsena na zakázku korunního prince Maxmiliána Bavorského. Smutnou smrtí mladinkého Konradina končí i vláda Štaufů ve středověké Itálii. Přes její tragický konec lze ukázat právě na italské pouti rytířského prince, který zřejmě skládal i milostné básně,¹¹⁴ že soužití Němců a Italů mohlo probíhat daleko kultivovaněji, než tomu mnohdy bylo v minulosti a i v dobách následujících. Jeho osobnost se nemohla plně

¹⁰⁶ Podle *Štýrské rýmované kroniky*, když velel záloze Rudolfa I. Habsburského Ulrich von Kapellen, velice těžce to nesl.

¹⁰⁷ MGH SS 18 Ann. Plac. Ghibellini s. 528; RI V 1,2 4858i.

¹⁰⁸ MGH SS 18 Ann. Plac. Ghibellini s. 528; RI V 1,2 č. 4858k,l.

¹⁰⁹ MGH SS 18 Ann. Plac. Ghibellini s. 528; RI V 1,2 4858m.

¹¹⁰ MGH SS 18 Ann. Plac. Ghibellini s. 528; RI V 1,2 č. 4858n.

¹¹¹ RI V 1,2 č. 4858o; srovnej Josef Žemlička, *Století posl. Přemyslovců*, s. 131.

¹¹² RI V 1,2 č. 4858s.

¹¹³ RI V 1,2 č. 4858t, 4859, 4860, 4860a.

¹¹⁴ Stejně jako jeho štaufští předkové, měl i Konradin smysl pro poezii. Je jisté, že se setkal s mnoha minnesängery. Známe i verše, jež mu věnoval Marnar. Je pouze sporné, zda je autorem dvou dochovaných skladeb, jedna z nich byla citována v úvodu, nebo zda je napsal jeho otec Konrád IV. Pokud je však napsal Konradin, zcela jistě nebyly adresovány manželce Sofii...

rozvinout, a tak už se nikdy nedozvíme, zda by byl princ Konradin dobrým římským králem nebo císařem a zda by se Evropa v čele s ním dokázala vyhnout událostem, jako byla bitva na Moravském poli nebo Sicilské nešpory. Nevíme ani, zda zde uvedená politická a vojenská rozhodnutí z posledních let byla jeho vlastním dílem, nebo byl pouhým nástrojem štaufské politiky. Je však jisté, že svůj osud nesl, ač teprve šestnáctiletý mladík, mužně a důstojně.

Konradinovým životem se, zvláště v době zjitřených národních emocí, zabývali básníci a spisovatelé, přičemž ti největší z nich, jako byli Friedrich Schiller nebo G. Hauptmann, se nedostali přes fázi náčrtků. A zde si dovolím velmi silně a z hloubi srdce nesouhlasit s tvrzením, že by se tak stalo proto, že této látce chybí skutečná tragičnost, neboť osobně ji v jeho osudu, jednom z nejsmutnějších a nejtěžších, s nímž jsem se v dějinách setkala, nalézám.

Prameny:

- Monumenta Boica, Volumen č. 6, 8, 9, 15, 22, 30a, 30 a, 31a
- Franz Michael Wittmann, Monumenta Wittelsbacensia, Urkundenbuch zur Geschichte des Hauses Wittelsbach. Von 1204 bis 1292, Mnichov 1857
- Lodovico Antonio Muratori, Rerum italicarum scriptores ab anno aerae christianae, svazek 8
- Cristoforo Poggiali, Memorie Storiche Di Piacenza, Svazek 5
- Julius Ficker, Urkunden zur Reichs- und Rechtsgeschichte italiens, svazek 4
- Rerum italicarum scriptores, Monachi patavini
- Tola Pasquale, Codice diplomatico della sardegna, svazek 1, Sassari 1984
- Giugurta Tommasi, Historia di Siena, Libro sesto, Benátky MDCXXV
- Philipp Lambacher, Oesterreichische interregnum oder Staatsgeschichte der Lander Oesterreich, Wien 1773
- Jindřich Šebánek, Sáša Dušková, Codex diplomaticus et epistolaris regni Bohemiae, Tomi V, Fasciculus primus Pragae (1974), secundus Pragae, (1981) tertius Pragae (1982)
- Johann Friedrich Bohmer, Regesta imperii VI 1, Die Regesten des Kaiserreich, Verlag der Vagner, Insbruck 1897, (Regesta imperii VI 1 v internetové podobě : <http://regesta-imperii.adwmainz.de/index.php?id=234>)
- MGH (Monumenta Germaniae Historica)
(http://bsbdmgh.bsb.lrz-muenchen.de/dmgh_new/)

Literatura:

- Neue Deutsche Biographie: <http://www.deutsche-biographie.de/sfz70418.html>
  - Vratislav Vaníček, Velké Dějiny zemí Koruny České, svazek III., Paseka 2002
  - Josef Šusta, České dějiny II/1 (Soumrak Přemyslovců a jejich dědictví), Praha, Jan Laichter 1938
  - Josef Šusta, Dvě knihy českých dějin, Kniha první, Poslední Přemyslovci a jejich dědictví, Praha 1926
- Související články: [Bitva u Tagliacozzo \(23. srpen 1268\)](#)

